

מצות יראת שמים

כתב האבן עזרא: תירא - שלא תעשו מצות לא תעשה. תעבוד במצות עשה. והיראים (סימן תת) כתב: יראת השם. כתוב בפרשת ואתחנן 'את ה' אלהיך תירא', פי' של יראת ה' שלא להזכיר אדם שם שמים לבטלה דאמרינן בתמורה פ"א (ד, א) אזהרה למוציא ש"ש לבטלה דכתיב את ה' אלקיך תירא. וזוהו המקרא למדנו שיהא אדם מערער בהגיעו לדבר מצוה שבמצות הלב היא היראה, דתניא (ב"מ נחב) ויראת מאלקיך דבר המסור ללב נאמר בו ויראת. וגדולה היא יראת ה' שהרי אדם יכול לקיימה אלף פעמים ביום שבכל שעה ורגע זוכר אדם את המצוה וחרד לבו עליה לקיים את ה' אלקיך תירא, ע"כ. הרי דהקים מצוה הוא בכל רגע שזוכר את המצוה.

והחינוך (מצוה תלב) כתב: מצות יראת השם, להיות יראת ה' על פנינו תמיד בלבתי נחטא, כלומר שירא ביאת ענשו ולא יהיה לבבנו בלי מגור אליו כל היום, ועל זה נאמר 'את ה' אלקיך תירא'. ונהוגת בכל מקום ובכל זמן, ובכל מין האדם. וזאת אחת מן המצות התמידיות על האדם שלא יפסק חיובו מעל האדם לעולם אפילו רגע אחד, ומי שבא דבר עבירה לידו חייב להעיר רוחו ולתא לא לבו באותו הפרק שהשם ברוך הוא משגיב בכל מעשה בני אדם וישיב להם נקם כפי רוע המעשה, ע"כ, והיינו דס"ל דאין הקיום מצוה בכל רגע שזוכר, אלא דוקא בבא לידו דבר עבירה. וכן כתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג אות ט): אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכות נבג), ישב ולא עבר ביראה נותנים לו שכר כעושה מצוה, כגון שבא דבר עבירה לידו ונצול ממנו. ועוד אמרו (מדרש תהלים ל - מלאכי ג, טו), 'לירא ה' ולחושבי שמו' - זה הבא דבר עבירה לידו ונצול ממנו. גם השכר הזה עיקרו ויסודו מצוה עשה שכשב יצור ביראת אלקים, כמו שנאמר 'את ה' אלקיך תירא'.

הנה בגדרי מצות יראת השם, ישנם גידונים רבים, ובספר אוצר יראת שמים, נשא ונתן עם רבינו מרן ראש הישיבה ה"דרכי שמואל" זצ"ל בכמה פרטי דינים הלכתי, ובביא עתה רק חלק מההלכות, ובעז"ה שבו הבא פרשת עקב, שגם בה אנו לומדים על מצות יראת השם, נביא את ההמשך.

פורש מעבירה מחמת הרגל

כתב בספר אוצר יראת שמים (עמוד קלו): שאלתי ממרן הגר"ש אויערבאך זצ"ל, הפורש מעבירה מחמת הרגל כגון אכילת בשר בחלב וכיוצא שאלו הוה אמינא לאכלם, האם כשפורש מקיים אז מצות היראה, לפי מש"כ החינוך הנ"ל, דדוקא כשבא לידו עבירה חייב להעיר רוחו ביראת שמים יע"ש, והשיב רבינו שמקיים עשה, לפי שהדבר קבוע בנפשו, וכל זמן שבא לידו ביטוי במעשה מקיים מצוה זו, עתה"ד.

נתכוין לבשר חזיר ועלה בידו טלה

כתב בספר אוצר יראת שמים (עמוד קלד): שאלתי את מרן הגר"ש אויערבאך זצ"ל אם נתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, וכן שהדליק אור ביום חול אע"פ שהיה סבור שהוא שבת, אם ביטל עשה ד"ת את ה' אלקיך תירא, לפי המבואר בחינוך, שהרי היה לפניו נסיון של עבירה לפי דעתו, והשיב מרן הגר"ש ז"ל, שעובר. וע"ע בראשית חכמה (שער היראה פ"ד) עוד בעונש השוגג נתבאר במס' נויר (כגא) אישה הפרס וה' יסלח לה, באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, שהיא צריכה כפרה וסליחה וכו'. ושם לעיל כתב שהשוגג נכלל במצות היראה.

בשוגג

1. והמשנ"ב בביאור הלכה (סימן א) הביא דברי החינוך הנ"ל, וכן בספר המצוות הקצר שלו (עשה ד) את ה' אלקיך תירא, וכשבא עבר לידו חייב להעיר רוחו שהקב"ה הוא משגיב בכל מעשה בני אדם. 2. כתב מרן הגר"ר גרונובסקי זצ"ל (ישורון כא עמוד שנו): אולי י"ל דתרת"י משמע במ"ע ד' תירא, חדא קיום מ"ע תמידית דיראה שכל, וחדא שמחמת יראתו לא יעבר על מצוה כשתבא דבר עבירה לידו. 3. ויש לדון בנתכוין לעבירה ועלה בידו מצוה, אם ככה"ע עובר על את ה' אלקיך תירא. ורבינו מרן האבי עזרי זצ"ל (מחשבת מוסר ח"א עמוד תקלט) מחדש דבכל נתכוין לבשר חזיר ועלה בידו בשר טלה צריך כפרה הגם כשאוכל בשר טלה של מצוה, ונמל נפשו איך תסד, כי האדם צריך לאכול, אבל באופן זה שנתכוין לבשר חזיר אין לו מצוה זו ואין לו מעלה זו, וצריך כפרה. אכן בשו"ת בית יצחק (י"ד א סימן ח, ח) בנתכוין לדבר עבירה ועשה מצוה פטור לגמרי משא"כ בנתכוין לדבר עבירה ועשה דבר הרשות חייב מכות מדרות ועיין ברין סוף פרק האורח שחילק ל"ב בין דבר מצוה לדבר הרשות. וע"ע בחפץ חיים (כלל ד, יא) בשואל מחברו שפרט לו שיה"כ לתועלת, דיש להרעיו שלא ליהרץ נתכוין.

המשך בעמוד 2

לעיל נשמע נקיש נקיש וצדיק
בן העליה תהיה"ל אלהינו ב"ר מרדכי שליט"א מנורי זצ"ל
נל"ע ט"ו באב תשע"ו
הונצח ע"ה ה'תש"ג בירא ייחודה וצדיקו שליט"א
נא ללמוד משניות לעיל נשמעו

הוקדש ע"י ירידנו הרב האבן רבי אברהם אליהו אדלר שליט"א
לכבוד השמחה הגדולה והשיריה במעונו בנישואו
בנו הכלה המהוללת תת'
ע"ב ה'תש"פ המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה
ירידנו נעים החליטות כבוד מנחם מנחם זצ"ל
מכוריו ישיבת נחשון יצחק יצחק
בן ירידנו הרב האבן רבי ישי מנחם שליט"א
יזכר ללבנות בית נאמן בישראל
כשאיתם התורה בדרך ישראל סבא
בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב
לתפארת המשפחות המפארות ולהמשך כבוד בית ישראל

בסיעתא דשמיא

רוממות

פרשת ואתחנן - נחמנו תשפ"ה

גליון 476 שנה י'

גליון שבועי לבני התורה

רוממות דוממים

ט"ו באב

הנאון רבי יודן גדל שטשף שליט"א

ששה דברים אירעו בט"ו

באב - ויסודם ההכנה לאחדות

אמרו חז"ל (תענית כו,ב): 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות וחולות ברכמים'. והנה, יום הכיפורים מובן מדוע היתה בו שמחה יתירה - כי הוא יום סליחה ומחילה, אך יש להבין מה המיוחד ביום ט"ו באב. ומבואר בגמרא (שם לב) שבט"ו באב אירעו ששה דברים, וכפי שיבאר להלן, ונראה שהיסוד המשותף לכולם הוא - שהם הכנה והכשר לחיבור ואיחוד של הדברים שנפרדו. [וזהו הסיבה שט"ו באב חל באותו יום בשבוע שבו חל שביעי של פסח. מפני שבשביעי של פסח נקרא היום וחזר לאיתנו, והדביק הנחלקים דיבוק גמור].

הראשון מששת הדברים הוא שכלו מתי מדבר, ואז נקבע יחודו של יום, ומכאן ואילך שאר הדברים התגלגלו לאותו יום מחמת ייחודו בענין זה.

הראשון - כלו מתי מדבר

א) הדבר הראשון - כלו מתי מדבר. ביאור הדבר: כשנגזרה מיתה בחטא המרגלים, בכל שנה בערב תשעה באב היה כל אחד חופר לו קבר וישן בו. וכל שנה היו עושין כן, ובשנת ארבעים עמדו כולן חיים, תמהו ואמרו: שמת עמינו בחשבון החודש, חזרו ושכבו בקבריהן עד ליל חמשה עשר, וידעו שחשבון חודש מכוון, וכבר ארבעים שנה של גזרה נשלמו, קבעו אותו הדור לאותו היום יום טוב (רש"י, עפ"י ירושלמי תענית פ"ד ה"ז).

והנה בגמרא (שם לב) הוסיפו, שעד שלא כלו מתי מדבר לא היה הדיבור עם משה, ופירש רש"י (שם, ובדברים ב, טז) שלא נתייחד עימו הדיבור בלשון חיבה פנים אל פנים, וביום ט"ו באב חזר הדיבור אליו בחיבה כבאשונה. ולכאורה יש לפנינו סתירה מה היתה הסיבה שקבעו את היום טוב, האם מחמת שכלו מתי מדבר, או מחמת שחזר הדיבור למשה.

ונראה ליישב עד פי דברי הרמב"ם בפירוש המשנה: 'כשכלו מתי מדבר, אז בטח לבם והבינו שכבר באו הרצון, ונגמרו החורב ונסתלק מהם, לכך עשו אותו בא יום שמחה. ויש להבין, מהיכן ידעו שבא להם הרצון, והרי יתכן שלא מתו כיון שכלו האנשים החטאים.

וצריך לומר, שהראיה לזה שנתפיים עמם הקב"ה, היה מכך שזמורה שעה חזר הדיבור עם משה בחיבה, וכמו שסיים רש"י שם 'ללמדך שאין השכינה שורה על הנביאים אלא בשביל ישראל'. ובה מתחברים יחד שני הטעמים לקביעת היום טוב.

ג) והנה עיקר השמחה היתה בשגמרו למות, היתה משום שמעתה הם רואים להיכנס לארץ (ראה דברים ב, טז).

1. מעובד מתוך כתביו.

המשך בעמוד 2

הוקדש ע"י ירידנו הרב האבן רבי אהרן גרונובסקי שליט"א
לרגל השמחה הגדולה והשיריה במעונו בנישואו
בנו הכלה המהוללת תת'
ע"ב ה'תש"פ המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה
הב"ה יוסף ורומקיל זצ"ל
מכוריו ישיבת נחשון יצחק יצחק

בן ירידנו הרב האבן רבי יודן גדל שטשף שליט"א
אשר תתקיים ביום י"ב מנחם אבא אהרן אורי (תש"פ) י"ב
העלה לנחם מנחם י"ב ב"ה ישיבת נחשון יצחק יצחק
יזכור ללבנות בית נאמן בישראל
כשאיתם התורה בדרך ישראל סבא
בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב
לתפארת המשפחות המפארות ולהמשך כבוד בית ישראל

הוקדש לכבוד השמחה הגדולה והשיריה בבית
הנאון רבי מרדכי יפה שליט"א
המכונן מדידת שבת בשבתו וברביו הנפלאים והמתוקים
באורו בן הכלה המהוללת תת'
ע"ב ה'תש"פ המופלג בתורה ויראה וכל מדה נבונה
הב"ה ישי קרליבסקי זצ"ל
מכוריו ישיבת נחשון יצחק יצחק

בן ירידנו הרב האבן רבי יוסף בנימין קרליבסקי שליט"א
שיזכר לשקש לקיימו ולבנות בית נאמן בישראל
כשאיתם התורה בדרך ישראל סבא
בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב
לתפארת המשפחות המפארות ולהמשך כבוד בית ישראל

לעילוי נשמת איש חי רב פעלים לתורה ולתעודה
אשר השיב רבים מעוון וצלהו בפניו ובכל עת שקור על תלמודו
הרב האבן רבי שלמה זלמן בנאון רבי אליעזר אויערבאך זצ"ל
נזכר האבן המקובל רבי חיים יהודה לייב אויערבאך זצוק"ל
אשר היה דבוק בדורו מן פוסקי הדור הגדול ז"ל זצוק"ל
נל"ע כ' מנחם אב תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בני ירידנו הרב האבן רבי יוסף אויערבאך שליט"א
הוקדש ע"י ירידנו הרב"ה רבי אברהם ישעיהו ברכץ שליט"א
בן האבן הגדול רבי יחזקאל ברכץ שליט"א
והתן האבן רבי יוסף בן עמרם שליט"א
לרגל השמחה הגדולה והשיריה במעונו בנישואו
בנו הכלה מנחם לבנו מכור
הב"ה יחזקאל ברכץ זצ"ל
אשר תתקיים ביום י"ב מנחם אבא אהרן אורי (תש"פ) י"ב
העלה לנחם מנחם י"ב ב"ה ישיבת נחשון יצחק יצחק
יזכור ללבנות בית נאמן בישראל
כשאיתם התורה בדרך ישראל סבא
בנחת ובשמחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב
לתפארת המשפחות המפארות ולהמשך כבוד בית ישראל

לע"ה נהא"ב נהא"ב רבי אברהם אליהו אדלר שליט"א
הרה"ג רבי חנא אליהו ב"ר מנחם זורמסטר זצ"ל
ידיד נעורים למרן רבינו הרב"ה שמואל זצ"ל
נל"ע כ' מנחם אב תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בני ירידנו הרב האבן רבי יוסף אויערבאך שליט"א

כתב הרמב"ן (שער הגמול אות יא): 'הרי שאכל חלב בשוגג נקרא חוטא שכן קראתו התורה בכל מקום, ומהו חטאו, שלא נזהר בעצמו ולא היה ירא וחרד לא דברי המקום ב"ה שלא יאכל ולא יעשה דבר על שידבקו יפה יפה ויתגלה לו הדבר שהוא מותר, וראוי לו לפי גזרותיו של הקב"ה, ועל הדרך הזה הוא טעם חטא השגגה בכל התורה.'

ובספר אוצר יראת שמים (עמוד קמא) כתב: שאלתי למרן הגר"ש איערבאך זצ"ל, 'העובר עבירה בשוגג, האם ביטל עשה דא' דא' תירא, לפי מש"כ הרמב"ן. והשיב לי שעובר. אכן בנתיב בינה (תמורה סימן ד עמוד כז) כתב דהאוכל חזיר בשוגג כי לא ידע האיסור, נהי דעל איסור אכילת חזיר עבר בשגגה, אבל על א' ד' אלוך תירא הגר"א שר זצ"ל בלקט שיעור מוסר (ח"ב עמוד קה) כתב ע"ד על חוסר יראת שמים שהרי עושהו מפני שלא ידע, ועו"ש, ומש"כ שאין פעולה זו מוכיחה וכו', בפשטות נסתר מהרמב"ן. אמנם מרן הגר"א שר זצ"ל בלקט שיעור מוסר (ח"ב עמוד קה) כתב ע"ד הרמב"ן, דיש לחלק בין השגגות, דיש שגגה הנובעת מחמת אי זהירות, שהאדם לא נזהר כראוי מלהכשל בחטא, ועו"ש כתב הרמב"ן דצריך כפרה. לעומת זה שגגה הנובעת מחמת אי ידיעה ראויה בהלכה, שכיון שלא ידע הדין, נכשל בחטא, יעו"ש בבי"ד.

החמישי - ניתנו הרוגי ביתר לקבורה

הדבר החמישי - ניתנו הרוגי ביתר לקבורה. ביאור הדבר: אנדריינוס קיסר גדר כרמו בהרוגי ביתר, ולא הניח לקבורם (איכ"ר ב,ד). ובט"ו באב הותרו לקבורה. - והנה כתב הרמב"ן (תורת האדם קבורה קיז) שהקבורה בקרקע היא מצוה משום שנאמר 'ואל עפר תשוב'. ונמצא שביום זה הוכן הדבר לאחד את ההרוגים באדמתם.

השישי - פסקו מלכרות עצים למערכה

הדבר השישי - פסקו מלכרות עצים למערכה. טעם הדבר מבואר בגמרא לפי שביום זה תשש כוחה של חמה ואין העצים מתייבשים. וביום זה גם מתחילים הלילות להתארך, ועל כן אמרו חכמים (שם): מכאן ואילך, דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יסיף, ותקבריה אמינה. ופירש רבינו גרשום: מכאן ואילך מוסיפין לעסוק בתורה. וכן נפסק להלכה ברמ"א (יו"ד רמז כג), ובמשנה ברורה (רמז סק"ב). - ונמצא שכך הקב"ה בטבע העולם שני דברים אלו יחד: שיפסק כוחה של חמה, ושיתחילו הלילות להתארך, ועל ידי כך יפסיקו מקיום המצוה של כריתת העצים ויוסיפו בלימוד התורה.

ויש לעיין מהי השמחה בזה שעברו מקיום מצוה אחת לחברתה, והרי שניהם קיום רצון ה', ומה לי מצוה זו או מצוה זו. אלא מבואר בזה מעלת התורה יותר מכל המצוות, וכמו שכתב הט"ז (יו"ד רמז א), שאף שאין דבר העומד בפני פיקוח נפש, מכל מקום יש יותר זכות לעוסק בתורה ולא בא לידו הצלת נפשות [וילף לה ממרדכי]. ובפאת השולחן (הקדמה), מסופר שאבי הגר"א מנעו מללמוד חכמת סמי האפרסמון, כדי שלא יבטל מלימודו כאשר יצטרך ללכת לרפא להציל נפשות.

וזו היתה שמחתם, שפסקו מקיום המצוה והתחילו להוסיף בלימוד התורה. ובוה יש לפרש כוונת התפילה 'ותן חלקנו בתורתך', שאנו מבקשים שהמצוות יתקיימו על ידי אחרים, והחלק' שלנו בעבודת ה' יהיה רק בלימוד התורה.

ט"ו באב ויום הכיפורים - ימים טובים לישראל

יש להבין את ההשוואה שהשוו חכמים בין ט"ו באב ליום הכיפורים. ועוד, למה דווקא בימים אלו הנו בנות ישראל חולות בכרמים.

נראה, כי תחילת ההשוואה ביניהם היא בענין תלמוד תורה, שרש להם הכיפורים דרשו חכמים (תענית כו,ב) 'יום חתונתו זה יום מתן תורה', ופירש רש"י 'יום הכיפורים שניתנו בו ולחות האחרונות. ועל יום ט"ו באב נאמר בגמרא כי מיום זה והלאה הלילות מתארכים ומוסיפים בלימוד התורה. ומתוך כך השוו ביניהם גם לענין שהיו הנשים חולות בכרמים. כי כדי שינהגו כן בלי שיחטאו, היה צריכים ימים שהעם דבוקים בתורה, שבכוונה לפוצץ כוחו של היצר (סוכה נב,ב). וכתוצאה מכך, הושוו שניהם גם לענין סליחה ומחילה. שביום הכיפורים זה עיקר של יום, ובט"ו באב שנתייחד לנישואין, אמרו (ירושלמי כיפורים פ"ג ה"ג) שכל הנשוא אשה מחולים לו על כל עוונותיו.

גדר השמחה ביום זה

א) כתב המאירי (תענית לא): 'היו נוהגים לשמוח שמחה יתירה יתר מכל שאר הימים טובים באלו שני הימים'. ואף שמיבואר בסוכה (נא,א) גודל שמחת בית השואבה, כתב הרשב"א (ב"ב קכ"א), ששם היתה השמחה בבית המקדש לחדו, ובגדולי ישראל וגדולי כהונה ולויה בלבד, ואילו כאן בכל ישראל.

וטעם השמחה הגדולה, יתכן לפרש על פי דברי הרמ"א (שו"ת ה) 'אמר החכם, לא טעם טעם

אסור לשכוח מהדברים העיקריים והפשוטים

הפרשיות הללו אמרם משה ביום מותו, ואיתא בחז"ל שגילה להם משה את כל סודות התורה. ומבואר כאן שגם כאשר עוסקים בדברים שנשנים וסודות עמוקים, אסור לחלילה לשכוח מהדברים העיקריים והפשוטים, תוכחות עמוקות ופשוטות אותם משה רבינו בחר להוכיח. לבקר ולתבוע מעם ישראל:

"וְאֵת צְנוּעִים חֻכְמָה"

והנה מה שבחר משה רבינו ללמדם זה רק ביום מותו, הוא משום שסודות התורה נקראים חכמה צנויעותא. שאינו בפי ההמון, אלא 'וְאֵת צְנוּעִים חֻכְמָה' (משלי יא,ב), והוא ליקרת העניין שלא יזא בפי ההמון. לכן אמרם משה סמוך לפטירתו דווקא, שמחד אינו מחסר בכבוד שמים כשאינו גומל לישאל סודות התורה. ומאידך אינו בפי ההמון שרק בסוף ימיו גילה. וכמו כן מצינו ברבי שמעון בר יוחאי שהלך בזה בדרכיו של משה רבינו, וגילה הרבה מסודות התורה לישראל רק ביום שנסתלק מן העולם.

מעלת הענוה

ידוע מרבינו הגר"א שאלו היה אדם מגיע למדרגה הענוה של משה רבינו היה משיג כמוהו בתורה. ולכאורה הוא תימה, שאנו סבורים שעיקר מעלתו של משה רבינו היתה בתורה, והן אמנם יחיד היה בענוה, אבל זהו רק חלק ממידותיו, ואין זה עיקר המעלה.

אמנם נמצינו למדים שזהו עיקר מעלתו, ובגללה וזה לחלקו בתורה. וכן מצינו שכאשר בא השטן לחפש התורה, נענה שיחפש אצל בן עמרם. וכששאל את משה רבינו על התורה, אמר לו משה 'לא בי הוא'. ובאותה שעה אמר השי"ת שתקרא תורת משה, מכיון שהיה מסוגל למרות כל השגותיו במעמקי התורה לומר 'לא בי הוא'. אברהם אבינו אמר (בראשית יח,כז) 'וְאֵנִי עָפָר וְאָפָר', אבל משה ואהרן אמרו 'וְנִחַנּוּ מִה' (שמות טז,ז), דהיינו שבאיוז בחינה משה ואהרן ההבילו את כל מציאות העולם עוד יותר מאברהם אבינו, שאין עוד מציאות אחת בעולם וזולת הדבקות בו יתברך.

רבינו עקיבא איגר תמיד רגיל לסיים 'ולא זכיתי להבין', 'ה' יאיר עיני'. 'וה' יפקח עיני העיוורות והיו למאורות', והוא זכה להיות מאיר עיני ישראל בתורתו, וזכה למה שהגיע בזכות שהחזיק עצמו תמיד כאינו מבין.

שבעה שבתות דנחמתיא

עומדים אנו בימים של נחמה, 'שבעה דנחמתיא'. כבר קיימנו 'ביום פְּכִינוּ פְּנִינָה אֶת צִיּוֹן'. (תהלים קל"א), ועכשיו צריכים אנחנו נחמה. והקב"ה בעצמו בא לנחם אותנו כדכתיב (ישעיהו נא,יב):

שאמר 'וְנִחַמְתִּיהָ' שלא החשיב את עצמו למאומה, כפי שדרשו חז"ל (חולין פט,א) גדול שנאמר במשה ואהרן וכו' ומה שנאמר באברהם אברהם אבינו ואינו עפר ואפר, שהיה צריך להיות עפר בלחמית המליכים ואפר באור כשדים וכן הרשב"א וכו', ומכל מקום עפר ואפר זה מהוה שאברהם אבינו מיה את המציאות שלו, אבל עדיין זה מציאות, אבל משה רבינו מעלה לשמים וירד והשיב עם אביה, ועל שאין שום מציאות בעולם חוץ מהשי"ת 'ואל קמיה כאן הוא חשיב' (זוהר שמות קע"ב). ומה שהשי"ת אמר למשה "הָרַף מִפְּנֵי וְאֶשְׁתַּמֵּן וְגו' וְאֶשְׁתַּמֵּן אֲתָלֶךְ לִנְיָ עֲצוּם וְכָךְ מִפְּנֵי שִׁמְטוֹת וְגו' כלל ישראל שהיה יכול להיות 'אב', אלא ששטה אמר לקב"ה (ברכות לב,א) ומה לא כסא של ג' רגלים וכו' ועמד לפניך בשעת צורך לא שכן כסא של רגל אחת.

4. שכן בנות חז"ל להביא כאן את דברי רבינו בהספד על הגאון האדיר ר"ש הלוי וואזנר זצוק"ל. כנסתנו אדם גדול, עם כל תכונותיו, מיוחד כמו שאנו ישראל שנחשפנו על כל לבדו, שהיה בו תורה, 'ריאת ד' וכל מידה ונחמה משם. הוא נשגב מאוד בבין אדם לחבירו, בהיותו לכבוד אחרים, עם ראה ופחד לפניו, כי אם לא מפתחים, אם אין את היראה בזה, לא נשלים. ואינו, ואינו יכול לספר בפרוטרוט, בגלל כבוד החיים, כשהיה איתו פעם באחו אסיפה, שהיו שם גדולים, אבל היו גם קטנים, ודיברו איתו בצורה שידברו... ואמר להאריך. אבל הוא במידות הנפלאות של התרגום כלל, אלא כל הזמן על המידות הטובות, היראים כל אחד בכבוד, גם כשהיה היה קשה, כל הזמן במאור פניו 'מלאים זיו ספקים נוהג', ולא היה ניכר שום פגיעה בזה, מנדל ענותנותו. כך היו כל גדולי עולם, כל אלו שהרעישו את העולם בתכונתם, כך היה הענוה הנורא של הרע"א, של ה'תתכ"ח'. 'ענוה גדולה מסוכל', ו'עצבן עָנָה' 'רָאָה ה' עָשָׂר וְקָבַד וְיָסַם' (משלי כב,ד). ויסוד הדברים הוא ברבן של ישראל, הרבה הגדול משה רבינו ע"ה, שהתורה משבתו (במסכת יב,ב) ופ"א (אבא ר"א) וכו'.

רוממות דיומנים

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה

"אֵנִי הָאֵל מִנְחַמְכֶּם". ועוד כתיב (ישעיהו ס"ו,יג) 'כָּאִשׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנִי', ורואים בזה את גודל הנחמה שאנו צריכים, שהכל מהקב"ה בעצמו.

וצריך להבטיח מהדברים, וזה בושא וכלימה לדבר על זה, ואוי לאותה בושא, שהרי בקושי מורגשת האבילות ביום תשעה באב עצמו. ואם חלילה אדם מת לו קרובו, ולואי שיבלע המוות לנצח, מרגיש הוא היטב את הצורך בנחמה, אבל אנו דומים דומים לאדם שובאים לנחם אותו הרבה, והוא אינו יודע כלל על מה הוא צריך נחמה... וזה החורבן היותר גדול, ולכן צריך להתבונן לפי גודל הנחמה, כמה גדול החסרון.

ואם תיקנו 'שבעה דנחמתיא' הרי שאכן צריכים אנו נחמה שבעה שבתות של נחמה, והנה שבת קודש בעצמותה היא זמן של נחמה, זמן שנפתחים בו הלבבות של עם ישראל, ולכן הכריע הגר"א להלכה שבכרתם לאזון שובאים לנחמו רק בשבת ולא ביו"ט. וכמו שהאריך הגר"א בישעיה שהשבת בשורשה שייכת לנחמה ולישראל - 'כָּאִשׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנִי'.

"אם אֲשַׁכַּח" בתוקפו

וכאשר אנו עומדים בשבת נחמו, יש מקום עימנו להבין שהרי לכאורה לא השתנה כלום במצבנו, והכל כמו שהיה בתשעה באב רח"ל - בית המקדש חרב ועדיין בן דוד לא בא, ועדיין הפסוק הנורא (תהלים קל"ז), 'אם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי' שייך בכל רגעה, עד שזוכה לראות את ירושלים בבנינה ותפארתה במהרה בימינו.

ומעתה איך כבר יש לנו כזה מעבר מהאבילות הגדולה לנחמה, עד שהקב"ה אומר (ישעיהו מ,א) 'נִחַמְוּ נִחַמְוּ עַמִּי'.

אבלות ונחמה מקשה אחת

וביאור הדברים שכל אבלות בין המצרים ותשעה באב, היא רק משום שאנחנו בטוחים שבסוף תבוא הגאולה, כי אין טעם לבלות על דבר שנאבד ולא יחזור. ואברהם ככל שהאדם יותר בר דעת, הוא פחות מתאבל על העבר וכלשון חז"ל (ב"מ כד,ב) 'נעשה כצווח על ספינתו שטבעה בים', ורק משתדל להציל כמה שניתן בהווה. וזה טפשות בעלמא להתאבל על העבר יותר מדאי, וכלשון הרמב"ם בהלכות אבל (פ"ג ה"א).

וכל האבלות על בית המקדש היא משום שיש לנו בטחון שהוא עתיד להיבנות, ואין האבלות צער

"וְכָאִשׁ מִשֶּׁה עֵינֵי קֹאֵד" וכן הוא לשון של רבינו חיים מוואלאז'ין. שכתב בהקדמה הידועה על 'ענין מכל רבינו הגר"א ז"ל, כי היה רבינו הגדול 'ענין מכל אשר על האדם מש', - הגר"א מוואלאז'ין היה 'חכמה ויחידא', והוא לא מצא ענין כמו רבינו הגאון החסיד... וידועים בדברי 'ברוך חיים' שאם היה ענין כמרת'ה היה לו כח התורה כמרת'ה, וחלק מהענוה הגדולה זה כבוד חבירו, זה לא פשוט...

5. ורבינו היה רבני לומר, משל להם הדבר דומה לכן מלך שהולך והתפטר ממלכותו, וכבר שכת את דעותיו ותפארתו, והתפטר בעפר בדברי שטות של 'מה ככה', ויום אחד סובב המלך על הכסא לראות מה הוא רצון העם לבקש ממנו, וכאשר הגיע לכן המלך ביקש דברים חומסים ומשומשים, והוא הדבר כאן שיש ביהוה ביום הגורש שיכול להיות. ואף אנו שלא שנחם חלילה את גדלותנו ותפארתנו שהיו בחר מנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, אנו גבי מלכים, ומעלתנו גדולה לאן ערוך.

6. כונת רבינו כפי שהאריך ב"ב, שבחינת 'אם' שזה 'דכרית' (משלי ב"ב) ש'אם לפניה תִּתְּרָם' אברהם שבת.

7. רבינו הרחיב במקרא כי 'אם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי' הוא חיוני שיש בכל יום ויום, ו'אם' ש'בין המצרים' החיוני יותר בתוקפו, ומסילא גם חובת ההתבוננות יותר גדולה. וביאר רבינו ש'ימי' האדם זהו זהו הדבר הקוץ שבו, ואין מציאות בו שאדם יכול להתנתק מעיקר כוחו והיותו, ואין לא לחשוב ולזכור את דע שיו, שיש ונגם לא הכונה שכאשר ישאלו אותו ישיב בחיוב שהוא אכן זוכר את יד ימיו, שהרי היא קשורה בעצם מציאותו, ובעצם מציאותה היא את שייך בו שכתה, ואף אין צורך לאמץ את הדיוקן, שהרי זה מציאות האדם עצמו. וכן הוא הדבר בירושלמי, עיר הקודש והמקדש, בית חיינו קדשנו ותפארתנו, מחקר החיים, ואין לו תחת לולו זה. ולכן אין שטחיו בתוך (מ"ק כ"ג) כי 'המתאבל על המת יותר מדי' הרי זה טעם, (עין רמב"ם) 'פ"א (אבא ר"א) וכו'.

האוכל הגשמי מקיים את הנשמה הרוחנית

כאשר אדם לא אוכל כמה ימים, נשמתו פורחת ממנו. וצריך להבין, וכי הנשמה ניוזנת מלחם גשמי, - ודאי שלא. וא"כ מה פשר תופעה זו.

כותב על כך רבינו אור העולם הגר"ח מוואלאזין זצ"ל (רוח חיים ג,ג): שלשה שאכלו - ידוע דברי קדוש ה' מכובד מהר"ח וויטאל ז"ל על פסוק כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה'. הענין הוא, כי ודאי הנשמה אינה ניוזנת מהלחם הגשמי, אך בשעה שאמר הקב"ה תוצא הארץ דשא, וכן כל [עשרת] המאמרות, נוצר מהבל פיו ית"ש כח להדבר ההוא, ומקיים הדבר, ובהעדר השגחתו וכחו יעדר גם גשמיית הדבר, וזה הכח המקיימו הוא רוחני, ואם כן כל מאכל מורכב משני דברים, גשמי ורוחני, ולזה ירצו גם כן חז"ל באמנם 'אין לך כל עשב בקרקע שאין לו מזל - מלאך ברקיע וכו', ובוה האדם ניוזן, גוף האדם ניוזן מגשמיית הלחם, ורוח אלקים ניוזן מרוחניות כח המקיים את הדבר, לזה אמר 'לא על הלחם לבדו', רוצה לומר גשמייתו, רק על כל מוצא פיו ית"ש כנ"ל, ולכן על ידי אכילה יחובר הגוף והנפש, מה שאינו כן שאר רוחניות כתורה ותפלה, הוא בלא גשמיית כלל, ולא יתחבר הגוף עמו.

וממשיך הגר"ח ומבאר את הטעם ששלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום: לכן האוכל ועוסק בתורה, הרי מראה באכילתו שמכיון בה לכונה טובה, שהחלק הטוב יוסיף קדושה בנפשו, והעסק בתורה ישרוף הרע, כי התורה טבעה כשם... והנה האוכל בכונה אמיתית לקיים גופו ונפשו לעבודת אלקי ית"ש, ויברך ברכה הראויה יעסוק בתורה באכלו, כי זה פרי תכלית אכילתו, הוא ממש כמו המקריב קרבן שנוטל הבהמה ומקריב לגבוה הרוחניות שבה... עכ"ל.

הנה, כוונה הראויה בברכות הנהיגין מקדשת את האדם, וכותב על כך רבינו חיים ויטל זיע"א בשם האר"י הקדוש: 'עיקר השגת האדם אל רוח הקודש תלויה על-ידי כוונת האדם והזירות בכל ברכות הנהיגין, לפי שעל ידם מתבטל כוח אותן הקליפות הנאחזות במאכלים החומריים, ומתדבקים באדם האוכל אותם, ועל ידי הברכות שעליהם הנאמרות בכוונה, הוא מסייר מהם הקליפות ומוכר את החומר שלו, ונעשה זך ומוכן לקבל הקדושה, והזהירני על זה מאד'.

בספר מנוחה וקדושה כותב: 'לכן תקנו ברכה על כל מאכל ומשקה בנוסח שהשיגו ברוח קדשם, שבאלו התיבות יתקדש נפש הנאכל אף שהוא בהמית וישוב גם הוא לשכלית, ותהא מזה טוב לנפש השכלית, והאוכל צריך לכוון זה בברכתו'.

וברך את לחמך ואת מימך
והסירותי מחלה מקרבך

רבי משה דוד וואלי [תלמיד חבר לרבינו הרמח"ל זיע"א] בספר 'ברית עולם' בפרשת משפטים דורש את הפסוק 'ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך' ומבאר כמה יסודות נכבדים מאוד בהשפעת הברכות על המזון שאנו אוכלים, ונכתוב בעקבות דבריו:

א. כשאנו מברכים על המזונות, אנו מושכים עליהם השראת השכינה, וקדושה זאת יש בכוחה להעמיד את האדם על בריאותו הנכונה, שלא יחלה ולא יחלש.
ב. מאכלות שבירכו עליהם, הקדושה מתעברת בהם, ומלבד שקדושה זאת שומרת מן החולי שלא יבוא, יש בכוחה להסיר חולי וקלקול שכבר יש לאדם, שהמזונות המבורכים בברכת המזון כהלכתה הם ודאי במקום רפואות, וז"ש 'וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך'.

הגדול. מצוות ברכת המזון ניתנה לנו כדי שעל ידה נמשוך שפע מטובו הגדול להשביע את גופינו ולחיות את נפשנו.

הבורא יתברך זיכה אותנו במצווה גדולה לברך אותו על המזון שהוא משפיע לנו, וזכות מיוחדת הוסיף לנו שהיא מצוה מצויה, ואנו יכולים לקיים אותה פעמים רבות, ועליו להודות להשם על כך שזיכה אותנו לברך אותו פעמים רבות בברכה חשובה זו שהיא מאוריתא. אולם כיון שהטבע האנושי שיש הכנה טובה והתלהבות למצוות נדירות, ולעומתם במצוות מצויות כברכת המזון, ההתלהבות הטבעית פחותה, ועלולים להיגרר בקלות לברך אותה כ"מלומדה"... לכן חייבים לעמוד על המשמר ולברך את ברכה"ז בשמחה גדולה. ועד כדי שהפלא יועץ מעורר כי ראוי שיאכל וישתה דברים המשמחים את הלב בכדי שיברך בשמחה.

אאמ"ר זצ"ל עורר, להתבונן שכן שזכרנו לזכר טובות והנאות גדולות ומרובות מהבורא יתברך, ומי שאינו מודה לד' מקרב לב הודאה גדולה וכנה, היסבילו השכל האנושי - וכי מילתא זוטרתא היא שיש לאדם לחם וכל טוב לאכול, ואף לא תנביש לברך את הי"ת מלומדה!!

ראוי לנו לברך בהתבוננות בהכרת טובה וברגשת הלב, השי"ת נותן לנו חיים! ע"י המזון וראוי לנו להכיר טובה ולברך ברגשת הלב! האם על מתנת החיים די לברך בקרירות ולהסתפק בפירוש המלים! נתבונן איך היינו מברכים אדם שהיה מציל אותנו ומאריך לנו את החיים!!

אין שום השוואה בין ברכה"מ הנאמרת כלאחר יד באופן הקרוב יותר לתוכחה של הנביא ישעיה - "בפיו ובשפתיו כדבניו ולבו רחוק ממני" (ישע"י כט"ג), לבין כשמברכים בחמימות וכוונה הראויה, כפי שמחייבת מידת הכרת הטוב ובהתאם להיות תלמיד קרוב וחביב מאוד מהקב"ה. ברכה שנאמרת בכונה ובשמחה הראויה, תביא את המברך לאהבת הקב"ה ולדבקות בו, כפי שמתחייב מגודל טובותיו וחסדיו של הקב"ה עמנו.

רבינו ראש הישיבה זצ"ל היה מספר ברגש וברעדה, ששמע מאחד מגדולי ירושלים, בנו של הראש בית דין בירושלים רבי יעקב ליפשיץ זצ"ל שאמר ששמע איש מפי אביו [הוא חזר על שמותם של האומרים] עד צ"ע רבי זונדל מסלנט זיע"א שהיה תלמיד קרוב וחביב מאוד לרבינו חיים מוואלאזין זיע"א, סיפר שהגר"ח עסוק היה בעניין כלשהו, והרגיש שנכשל בחטא כל שהוא, וחפץ מה עליו לתקן, ומצא שנכשל ב'ברכה שאינה צריכה', [חומר ברכה שאינה צריכה פחות הברכה מברכה לבטלה אולם גם היא צריכה תיקון], ושב על כך בתשובה, וחזר למה שעסק בו. רבי זונדל היה מאוד קרוב אליו והפציר בו לדעת מה גרם לו לדעת שהוא צריך לפשט במעשיו, ואמר הגר"ח שתמיד הוא רואה את כל הפשט פרוס וערוך לפניו, ולפתע הרגיש שיש כמו וילון דק מפסיק בנו לבין הש"ס... והוא הבין מכך שב'משנה' הוא נכשל, והתבונן ומצא שברך ברכה שאינה צריכה, ושב בתשובה ע"כ וחזר הדבר לקדמותו!

חביבות מיוחדת היתה לרבינו ראש הישיבה ללמד אף מעט את ההשגות הגבוהות של הדורות הקודמים שאת מימיהם אנו שותים בצמא, להגביה את ההשגות שלנו, אף שאין לנו מושג כלל במעלתו וברגותו של הגר"ח, והסביר רבינו ראש הישיבה שמי שכל מציאות חייו היא התורה הק', כל פגם רוחני מורגש לו כמו מחט בבשר החי. ויש להתבונן הרבה בגודל הענוה של אור העולם הגר"ח זיע"א שפעם דרבה הגבוהה מאוד שזכה שכל הש"ס היה פרוש לפניו, אמר על עצמו קודם פטירתו, 'ואתה בני ידעת, שאף שללמוד לא זכית, זכוני מן השמים ללמד לאחרני, ולעשות קיום לת"ת'... בינו נא זאת!

להרבות השלום בין איש לאשתו, ובין שבטי ישראל. ולהתחבר לתורה, ולארץ ישראל. ולצפות לבנין המקדש והעליה לרגל.

[ב] ובדרך השמחה ביום זה, כתב הרשב"ם (ב"ב קכ"א), שעשו אותו משתה ושמחה, וכן העתיק המטה משה (תעניות תשעה). והנהוג כן יאמר דברי תורה וזמירות בסעודה, כפי שנהוגים ישראל כשאוכלין ושותין [מגילה יב,ב]. אמנם במדרש לפנינו (איכ"ר לג) מבואר שעשאוהו רק יום טוב, ולא קבעו בו סעודה ומשתה, וכן כתב האגרות משה (או"ח קנז).

וכתב בספר סדר היום (ט"ו באב) שראוי להתנהג בו בשמחה וששון, ולתת שבת והודאה למקום ששמחנו בכל העניינים שאירעו ביום זה, ולהרחיק יגון ואנחה.

בכל ענייני הגילוי בארה"ב -

ניתן לפנות להרב דוד יהודה פיינרסטון שליט"א

במס': 345-3007324.

או בטלפון "קו רוממות" 0722-588477 (477-588-722+972)
כמו כן ניתן מענה אנושי בכל ענייני הגילוי בטלפון הג"ל
שלוחה 3 או במייל המערכת: b264464@gmail.com

רוממות דזמנים

חב"ש מעמוד 2

ט"ו באב

והדברים עולים בקנה אחד עם מה שפירש המהרש"א (תענית כ"ב) ככוונת המשנה, שהתיבות "ביום שמחת ליב" מדברים על יום ט"ו באב. דהיינו, שזה זמן שמחה של הקב"ה, וישראל שמחים עמו.

ט"ו באב בזמן הזה

[א] כתב השולחן ערוך (קלאו, ה) אין אומרים תחנון בט"ו באב. ומבואר שאף בזמן הזה הוא יום שמחה. ולפי המבואר שעיקרו של יום בחיבור ואחדות הנפרדים, גם בזמן הזה צריך לנהוג כן. ועל כן עבודת היום היא,

שמחה, מי שלא טעם שמחת ספיקות והמונות, אנו מושכים עליהם זה היתה שמחה של התרת ספק, שהרי באותה שנה שכלו מתי מדבר היו ישראל בספק מתשעה באב ועד לט"ו באב האם תמה הגזירה, ובט"ו באב נפשט הספק. ועל כן היתה שמחתם גדולה כל כך.

[ב] אמנם נראה לבאר ביותר עומק טעם השמחה הגדולה ביום הזה, מפני שעניינו של יום הוא בהתאחדות הנבראים זה בזה. והנה ה' אחד ושמו אחד, אמנם את הבריאה ברא בחלוקות לנפרדים, ותפקיד הברואים לאחד הנפרדים ולהחזיר את העולם כולו לשורש אחד. ועל כן ביום המיוחד לענין האחדות והחיבור, שמח הקב"ה שמחה גדולה, ואנו שמחים עמו. כי אין שמחה ליצור חולי מהזמן שהיצירה מגיעה אל תיקונה.

אפשרות להנצחה \ ברכה על גבי הגילוי באחת מן האפשרויות הבאות:
בעמדות הממוחשבות של "נדרים פלוס" לפי החיפוש: קופות נוספות
\ "רוממות" - גליון שבועי לבני התורה